

PhDr. Danica Brečková

ENGLISH FOR ARCHITECTS

UČEBNICA ODBORNÉHO JAZYKA

Výsledky riešenia úlohy zaradenej do inštitucionálneho výskumu FA STU v rokoch 1998 – 2000.

Názov úlohy: English for Architects, učebnica odborného jazyka

Doba riešenia projektu: 1997 – 2000

Zaradenie do inštitucionálneho výskumu: 1998 – 2000

Riešitelia: Alex Keith, americký lektor, Mgr. Zuzana Motešická, Mgr. Jarmila Archlebová, PhDr. Danica Brečková

V prvých rokoch 1997 – 1998 pracovali na spracovaní učebnice prví traja riešitelia, autori učebnice. V roku 1998 pristúpila do kolektívu PhDr. D. Brečková.

Zameranie a ciele úlohy:

1997 – 1998

- Zozbieranie a výber materiálov a ich následné spracovanie pre účely použitia v učebnici odborného jazyka.

- Redakčné spracovanie a príprava materiálu pre vydanie učebnice.

- Vydanie učebnice.

1998

- Prvé zaradenie učebnice do výučby odborného jazyka.

- Žiadosť o zaradenie práce ako úlohy inštitucionálneho výskumu FA STU s cieľom odskúšať učebnicu v reálnom vyučovacom procese v skupinách stredne pokročilých a pokročilých angličtinárov, zmapovať nedostatky a slabé stránky učebného materiálu, hľadať možnosti doplnenia učebného materiálu, presnejšie vymedziť, spôsob jej používania v jednotlivých úrovniach jazykovej výučby.

1999

Toto sa stalo tiež cieľom úlohy v roku 1999. V tomto roku sme si tiež pribrali ďalší čiastkový cieľ, pripraviť návrhy na dopracovanie učebnice pri jej prípadnom druhom vydaní.

2000

- V roku 2000 bola hlavným cieľom analýza získaných skúseností a ich zhnutie do konkrétnych návrhov pre ďalšie používanie a doplnenie učebnice.

Postup prác na úlohe:

V rokoch 1996 a 1997 na FA STU postupne nastúpila požiadavka prechodu výučby cudzích jazykov na výučbu odborného jazyka. Pre jednotlivé jazyky, to jest angličtinu, nemčinu a francúzštinu, ktoré sa na FA STU učia, sa ukázala naliehavou potreba odborne špecializovanej učebnice. Dovtedajšia prax výučby hovorového jazyka na úrovni mierne pokročilí, stredne pokročilí a pokročilí mala byť postupne doplnená výučbou odborného jazyka. Dovtedy používané britské učebnice hovorového jazyka ostali aktuálne len pre prvú časť jazykovej výučby v druhom ročníku. V treťom ročníku, teda v druhej časti jazykovej prípravy, sa výučba odborného jazyka realizovala pomocou pripravovaných a pedagógmi zostavovaných materiálov. Chýbala učebnica odborného jazyka, ktorá by pokryla našu predstavu o výučbe odborného jazyka. V angličtine sme na začiatku tohto obdobia začali používať pre účel výučby odborného jazyka jedinou existujúcu britskú učebnicu Nucleus – English for Architects (vydaná v r. 1985). Jej používanie sme prispôbili úrovniam stredne pokročilých a pokročilých, pričom v jazykovo najslabších skupinách sme stále pracovali len s pripravovanými materiálmi. Treba povedať, že táto situácia bola do veľkej miery podmienená stavom vedomostí z anglického jazyka najmä u stredoškolákov, prichádzajúcich na štúdium na FA STU zo stredných odborných škôl. Tradičná je ich slabá jazyková príprava a v porovnaní s ostatnými študentmi aj nižší záujem o cudzí jazyk.

Postupne sme prišli na to, že naša učebnica NUCLEUS – English for Architects nie celkom spĺňa požiadavky, ktoré by mal náš absolvent zvládnuť v rámci odbornej jazykovej prípravy. Chýbali najmä témy samotnej profesie a jej výkonu, základné poznatky o univerzite a univerzitnom vzdelávaní, o odbornej príprave architektov u nás, ďalej okruhy ako interiér a jeho navrhovanie, urbanistické témy, okruhy rekonštrukcie a renovácie v historickom prostredí ako aj najnovšie otázky vzťahu ekológie a tvorby v životnom prostredí.

Navyše, rýchlo stúpajúca úroveň jazykovej prípravy gymnazistov, možnosť zdokonaľovať sa v hovorovom jazyku v zahraničí a iné možnosti zdokonaľovania sa v jazyku, spôsobili rýchly nárast po-

kročilých angličtinárov, a to kvantitatívne aj kvalitatívne. Pre tieto úrovne sa stávala učebnica NUCLEUS čím ďalej tým menej použiteľná.

Dlhší čas sme si ujasňovali svoju predstavu o tom, aké by malo byť zameranie novej učebnice, aké témy by mala, resp. nemala pokrývať, aký by mala mať rozsah a komu by mala byť určená. Otázkou bolo aj to, kto, kedy a za akej finančnej podpory by mohol učebnicu spracovať. Nasledovalo zostavenie učebnice z materiálov, ktoré sa postupne odskúšavali vo výučbe a najlepšie osvedčili. V tejto fáze prípravy bola veľkou metodickou pomocou aj séria odborných seminárov, ktoré v tom čase organizovala Britská rada pre učiteľov angličtiny na vysokých školách. Išlo o semináre zamerané na výber, prípravu a spracovanie odborných textov ako aj spracovania cvičení k nim. Semináre sledovali nové metodické trendy vo výučbe angličtiny takzvaná Angličtina pre špecifické účely, to znamená výučba angličtiny v špecifických odborových oblastiach a v špecifických profesionálnych situáciách použitia jazyka.

V školskom roku 1998/99 bola učebnica prvýkrát použitá vo vyučovaní. Začali sme ju súbežne používať v skupinách stredne pokročilých a pokročilých študentov. Každý učiteľ si robil analýzu skúseností s jednotlivými úlohami a zadaniami, s následným návrhom na ich prípadné dopracovanie, zmenu, či náhradu inými.

V školskom roku 1999-2000 boli publikované a na seminároch učiteľov angličtiny prezentované skúsenosti s používaním učebnice.

V tomto roku prebehla aj pomerne intenzívna debata o usporiadaní a zabezpečení výučby cudzích jazykov na FA STU v súvislosti so zavedením nového modelu výučby na FA STU. Tu zohrali svoju úlohu aj prvé skúsenosti s používaním učebnice a jej uplatnením ako základného výučbového materiálu.

V druhej polovici roku 2000 vyšla dotlač učebnice v náklade 300 kusov. Celkove sa dodnes vytlačilo 600 kusov tejto učebnice. Učebnicu si kupujú predovšetkým naši študenti, naši pedagógovia ale aj architekti z praxe, ktorí sa o jej vydaní dozvedeli.

Zovšeobecnené výsledky

1. Poznatky z práce s učebnicou v skupinách pokročilých študentov

(PhDr. D. Brečková)

Z hľadiska ovládania anglického jazyka v bežnej komunikácii možno túto skupinu charakterizovať takto:

- dostatočne rozvinutá slovná zásoba pre voľnú komunikáciu,

- dobre rozvinuté zručnosti čítania, písania, počúvania a samostatného rozprávania,
- dostatočne zvládnuté pravidlá gramatiky.

Ako potrebné z hľadiska komunikácie v profesionálnych situáciách sa ukazuje:

- vybudovanie odborného slovníka v rámci jednotlivých tematických okruhov,
- ďalšie kvalitatívne zdokonaľovanie zručností čítania, písania a rozprávania v špecifických profesionálnych situáciách,
- dôsledné uplatňovanie gramatických pravidiel v odbornom texte, správne vyjadrenia odborných formulácií, tzv. anglická štylizácia, bez doslovného slovensko-anglického prekladania.

Pri prípadnom druhom vydaní učebnice bude potrebné jej rozsahové zladenie s novým modelom jazykovej prípravy. Pre pokročilých angličtinárov by bolo vhodné učebnicu doplniť na 16 lekcí tak, aby pokrývali 4 semestre celkovej jazykovej prípravy. Z toho prvých 8 lekcí (2 semestre) by sa zameralo na všeobecno-odbornú prípravu (sem by sa zaradili témy: Life at School, Studying Abroad, Applying for a Job and Written Communication, Presentations, Entering an International Competition. Väčšina z nich je v učebnici dobre prepracovaná, niektoré by sa doplnili a rozšírili. Druhých osem lekcí by sa zameralo na jazykovú prípravu v rámci samotného odboru architektúra tak, ako sú teraz v učebnici spracované.

Sem by patrili najmä témy: Architects and Designers, Shapes, Materials and Properties, Constructions, Interior Design, Life in the City, Architectural Time-Line, Trends in Architecture, High Tech.

Z jedenástich tematických okruhov, ktoré sú v súčasnosti v učebnici spracované sú všetky (okrem deviatej lekcie) dostatočne relevantné pre rozvíjanie profesionálnej komunikácie budúceho architekta. Nie všetky však dostatočne rozvíjajú niektoré dôležité súčasti odboru, preto by ich bolo treba hlbšie prepracovať a rozšíriť. Konkrétne napríklad: stavebné materiály a ich vlastnosti, typy konštrukcií, základné konštrukčné prvky a ich funkcie, typy, resp. druhy stavieb a ich základný popis, popis ich vnútorného členenia a vzájomných vzťahov medzi vnútornými priestormi. Deviatu lekcii – venovaná priemyselnému dizajnu, by mala byť vynechaná a zaradená do učebnice pre dizajnérov, ktorá sa pripravuje ako samostatná učebnica. Prezentácie, zaradené do jedenástej lekcii, by mohli byť z hľadiska doterajších skúseností dôslednejšie prepracované.

Z hľadiska rozsahu odbornej slovnej zásoby sú jednotlivé lekcie dostatočne náročné aj pre pokročilých študentov, ostáva otvorená otázka intenzívnejšej aktivácie používania odborného slovníka. Tu sa ukazuje potrebné vypracovanie takých cvičení, ktoré sa robia na hodine a majú možnosť priamej spätnej kontroly ich správnosti vypracovania a opravy chýb. Nazvala by som to „nútená práca s novým slovníkom“. Inak majú študenti tendenciu vyjadriť odborné veci popisným, ne odborným jazykom. Viaceré slovníky za lekciami nie sú dost' podrobné.

Pri zhodnotení možností učebnice rozvíjať gramatický a štylistický aspekt odborného jazyka ostáva úplne otvorená otázka nácviku používania správnych odborných formulácií. Jasne sa to ukazuje pri samostatných otvorených prácach študentov, kde stále pomerne výrazne prevláda tendencia prekladu slovenských formulácií do angličtiny. K tomu sa pridružujú stále časté gramatické chyby (napr. používanie pasíva, predložiek, problémy s vetnou skladbou súvetí a pod.) Tieto aspekty rozvíjania odborného jazyka u pokročilých študentov by mala učebnica dôslednejšie podchytiť.

Záver z hľadiska skupiny pokročilých študentov.

Kultivovaná úroveň komunikácie vysokoškolsky vzdelaného odborníka v situáciách relevantných pre výkon profesie architekta je cieľ, ku ktorému majú pokročilí angličtinári pomerne dobré predpoklady. Analyzovaná učebnica pomerne dobre vedie týchto študentov k takému cieľu. Pri jej prípadnom druhom vydaní by bolo vhodné ju doplniť a rozšíriť naznačeným spôsobom.

2. Poznatky z práce s učebnicou v skupinách stredne pokročilých študentov:

(Mgr. Z. Motešická, Mgr. J. Archlebová)

Na úrovni stredne pokročilých prebieha výučba odbornej komunikácie v dĺžke dvoch semestrov, čo sme spolu s požiadavkami na praktické jazykové zručnosti absolventov FA STU museli zohľadniť pri rozsahu skript. Skriptá obsahujú 11 lekcií. S cieľom dôsledne prebrať čo najviac učiva sme sa tento akademický rok rozhodli zaradiť všeobecnejšie témy zo skript už do náplne seminárov cudzieho jazyka v druhom ročníku, ktoré sú zamerané na systematizáciu gramatických javov potrebných pre odborný jazyk a na rozširovanie jazykových zručností. Tým docielime, že i úroveň stredne pokročilých preberie všetky lekcie.

Našou snahou bolo vypracovanie moderného učebného materiálu na výučbu odbornej komunikácie pre študentov architektúry s aktuálnymi odbornými textami (Internet, odborné publikácie a časopisy), vychádzajúc z najnovších metodických prístupov vo výučbe cudzích jazykov. Cieľom bolo, aby študenti vedeli po absolvovaní seminárov po anglicky prezentovať svoje projekty i projekty iných architektov, klásť a reagovať na odborné otázky a preštudovať si (s pomocou slovníka) anglické texty v odbornej laťi.

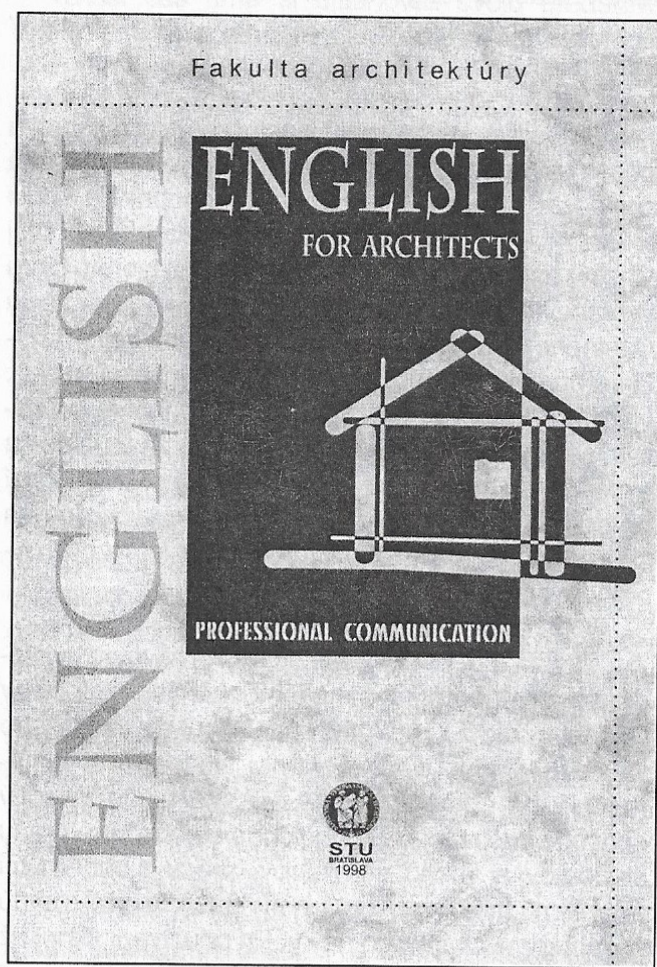
Jednotlivé lekcie majú postupnú nadväznosť a počas dvoch semestrov sa preberie dostatočná slovná zásoba, aby boli študenti schopní na konci akademického roku samostatne prezentovať svoj vlastný projekt (ide o prácu z ateliérovej tvorby, ktorú vypracovali na odbornej katedre). Prezentáciu vlastného projektu spracúvajú študenti tejto jazykovej úrovne aj do písomnej seminárnej práce. Nácvik základných prezentačných techník je súčasťou výučby v druhom i treťom roku štúdia a veľmi sa osvedčil, súdiac podľa často výborných prezentácií na hodine i úspešnosťou študentov pri výberoch na zahraničné študijné pobyty i odborné letné pracovné pobyty v USA.

Skriptá sú ovplyvnené komunikatívnym metodickým prístupom. Obsahujú mnohé diskusné úlohy i úlohy vyžadujúce tvorivý prístup. Takýto spôsob výučby vyžaduje väčšiu aktivitu študentov a je náročnejší na prípravu učiteľa než má u nás tradičný spôsob vyučovania. Predpokladá samostatnú prácu študentov aj mimo seminárov, prácu s odbornými slovníkmi, nakoľko skriptá nemôžu pokrývať slovnú zásobu daných tém do hĺbky. Pri používaní skript už tretí akademický rok, sme prišli k záveru, že viacerým študentom chýbajú tzv. drilovacie úlohy, ktoré by mohli byť vo forme samostatnej cvičebnice, prípadne na CD nosiči na samoštúdium. Taktiež sme uvažovali o produkcii audio nahrávky textov použitých v skriptách. Aktualizácia niektorých textov bude o niekoľko rokov tiež nevyhnutná.

Písomný prejav na adekvátnej štylistickej úrovni zostáva u študentov FA naďalej problematickým. Nácviku akademického písania sa v skriptách venuje len minimálna pozornosť, ktorá nie je dostatočujúca. Z rozsahových dôvodov výučby (dva semestre, t.j. 40 hodín) by sa to však nepodarilo vtesnať do náplne seminárov. Študenti by potrebovali samostatný kurz akademického písania, možno aj v materinskom jazyku.

Celkove možno povedať, že skriptá „English for Architects“ sa osvedčili ako veľmi dobrý učebný materiál, s ktorým študenti radi pracujú, možno i preto, že sa na ich prípravu spolupodieľali (dodávaním zaujímavých textov, peroviek, návrhom obálky a pod.). Pozitívny postoj k učebnému materiálu

ich iste aj viac motivuje k štúdiu, čo by malo byť jedným z hlavných cieľov učebných materiálov. Tento aspekt skriptá určite spĺňajú.

Prezentácia skript na konferenciách a ohlasy

Skriptá boli vysoko hodnotené v ESP Spectrum No. 17, v časopise pre výučbu angličtiny na vysokých školách vydávané Britskou radou. Pani Harriet Garner (DTO, Bratislava) napísala: „Aký závan čerstvého vzduchu... Učebnica študentov stimuluje reagovať v cudzom jazyku interaktívne, stimuluje ich vyjadriť svoj odborný názor profesionálne a robí učenie angličtiny zábavným, primeraným a efektívnym.“

V novembri 2000 sa Mgr. J. Archlebová a Mgr. Z. Motešická aktívne sa zúčastnili na konferencii „Are there still new ways in teaching English?“ v Bratislave organizovanej SAUA/SATE, kde prezentovali skriptá a skúsenosti si ch používaním. Taktiež napísali článok do odborného časopisu NEWSLETTER, ktorý pre učiteľov angličtiny vydáva SAUA/SATE (Slovenská asociácia učiteľov angličtiny).

THE BOOKS WE USE

A. Keith, Z. Motešická, J. Archlebová, D. Brečková:
English for Architects
STU Bratislava, 1998

‘What a breath of fresh air’. This was my reaction to this book that was started in a course run by The British Council called “ESP Project Writing: Designing Materials, Syllabuses and Tests” last January. The coursebook struck me first as communicative and stimulating in its direct, varied and interactive approach to the English language needs of Architecture students.

Although I don’t actually teach such students, I was interested enough in the subject and the idea to take a closer look at it. I hoped that it would stand up to closer scrutiny; ‘Would I like to use it in class?’, ‘How effective would it be for students?’ I asked myself.

English for Architects sets out to equip students of Architecture with lexis, functional phrases, skills and some learner training, so that they can learn and talk about their subject more easily in English. Grammar is given very little emphasis.

Speaking activities predominate, and I appreciated the variety of tasks – for example, the role-plays seem particularly relevant to the work situation. The discussions are rather academic, yet stimulating and reasonably well set up as activities to consolidate new language. However, the occasional dialogues sometimes feel too contrived and styled. I wonder whether it would be useful to use a test-teach-test technique by setting students the task, then inputting the language and the functional phrases before the students re-do the task. This would show interesting changes and ‘improvements’. Even more ideally there would be a tape of a model dialogue or discussion, recorded by architects who were given the task, but were not given any language prompts.

The reading texts cover a wide variety of aspects of architecture, and seem to cover the globe (there are articles about Tokyo, New York, Berlin, Hong Kong and London). As a non-expert in the field, I found them extremely interesting – ‘should we build cities underground?’, ‘where did concrete come from, and how could it be humanized in Petržalka?’ A number of effective techniques are used to stimulate the student’s schemata and to get them to interact with and react to the content – prediction, writing questions in advance of reading, giving opinions and discussing